

6. september, 2024

Rådet for Grøn Omstilling: Bemærkninger til afsluttende rapport for Second Opinion

Indledningsvis vil RGO gerne takke for muligheden for at indgive afsluttende bemærkninger til rapporten.

Refitting og scenarier (Kapitel 2)

Rådet for Grøn Omstilling (RGO) hæfter sig ved, at det internationale ekspertpanel tidligere har konstateret, at 10 år i den danske vandmiljøindsats er spildt. RGO vurderer, at Second Opinion-forløbet har givet anledning til en faglig diskussion af de marine modeller, men desværre også har forsinket implementeringen af nødvendige og tiltrængte virkemidler til reduktion af kvælstof.

RGO hæfter sig også ved, at både taskforce og Ekspertpanel anbefaler anvendelse af en fagligt ringere tilgang til at bestemme målværdi for klorofyl. Den indstilling står i kontrast til modelgruppens anbefaling. Modelgruppen er optaget af at anvende den fagligt bedste tilgang og anbefaler derfor Scenarie 1 med uændrede målværdier. Det er meget beklageligt hvis Second Opinion både har udskudt tiltrængt handling og samtidigt givet anledning til faglige forringelser af de ellers eksemplariske modeller.

Scenarie 1 vurderes af modelgruppen at være den fagligt bedste, og at den vil være acceptabel inden for Vandrammedirektivets bestemmelser. RGO vurderer, at Scenarie 1 vil være bedre i tråd med Vandrammedirektivets ånd, hvilket er at sikre god økologisk tilstand – i det danske tilfælde, herunder klorofyl-niveauer, der gør at ålegræsset trives – snarere end at sikre overensstemmelse med aldrende interkalibrerede målværdier.

På den baggrund anbefaler RGO, at man i vandplanlægningen arbejder videre med Scenarie 1 og dermed fastholder nuværende målværdier.

Et argument, der taler imod at anvende interkalibrerede værdier i Scenarie 3, er, at området Djursland Øst i Scenarie 3 ved refitting vil få et ændret reduktionsbehov fra 108 tons (17%) til 0 tons (0%) kvælstof, når der refittes. Dette virker ikke rigtigt set i lyset af, at OSPAR har vurderet Kattegat områderne til ikke-god tilstand – Kattegat Coastal: ringe tilstand, Kattegat Deep: moderat tilstand – og derfor har behov for landbaserede kvælstofreduktioner, herunder fra Djursland Øst.

Der bør samtidigt arbejdes for en opdatering af de interkalibrerede målværdier i samarbejde med nabolandene. På baggrund af taskforcens vurdering af konsekvenser ved en ny interkalibrering, anbefaler RGO, at en ny interkalibrering iværksættes ud fra to bevæggrunde. Først og fremmest da det er modelgruppens vurdering, at deres fremgangsmåde er den fagligt bedste, og dels fordi en ny interkalibrering vil kunne give en bedre – og mere retvisende – byrdefordeling mellem landene. Ekspertpanelet opfordrer også i deres konklusioner til, at det internationale samarbejde styrkes.

Denne indsats bør dog under ingen omstændigheder udskyde implementeringen af de nødvendige virkemidler på baggrund af nuværende MAI-beregninger.

Hvis det besluttet at gå videre med Scenarie 2 eller 3, og dermed refitte for en række vandområder, vil RGO gerne tilskynde til, at det tydeliggøres for offentligheden og forligskreds, at den pludselige ændring i tilstandsklassen for en lang række vandområder – bl.a. at områder i god tilstand øges fra fem til ni, og at tre områder ændres fra god til høj tilstand – er sket på baggrund af en ændring af modelgrundlaget, og dermed er en regneteknisk øvelse frem for en konsekvens af den danske vandmiljøindsats og altså ikke kan observeres i vandområderne.

Kun 50 pct. af vandområderne kommer statistisk set i god tilstand (Kapitel 2)

Målbekastningen er udregnet som den belastning, der vil bringe vandområderne til en tilstand på grænsen mellem god og moderat økologisk tilstand. Det betyder, at vi – med udgangspunkt i en forventet normalfordeling - i 50 pct. af vandområderne vil opnå god tilstand, og at vi i 50 pct. kun vil opnå moderat tilstand. Man har altså politisk valgt et scenarie, som vi allerede nu ved ikke bringer os i mål. Forskergruppen bag de marine modeller fremlagde tidligere en række scenarier, herunder også en alternativ tilgang: nemlig at man hæver miljømålet, så sandsynligheden, for at vandområderne faktisk kommer i god tilstand, forøges (Scenarie WFD1a).

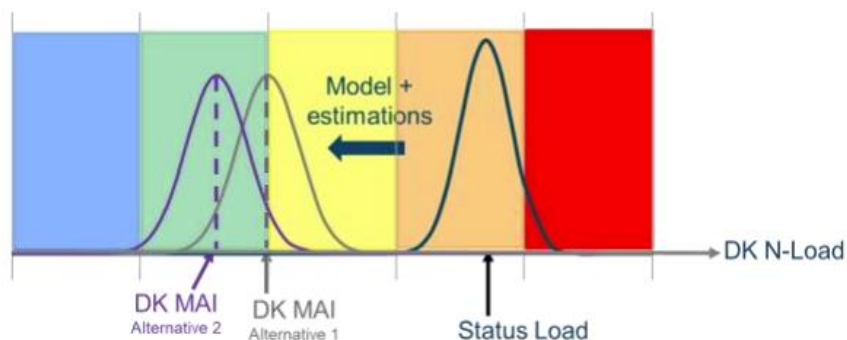
Denne ændring alene vil resultere i, at reduktionsbehovet fra kvælstof samlet set ændres fra ca. 35 pct. til 53 pct¹.

Det internationale ekspertpanel i Second Opinion bekræftede i fase 2, at det vedtagne miljømål statistisk set vil resultere i, at kun halvdelen af vandområderne faktisk opnår god økologisk tilstand, og at der senere bliver behov for at præcisere indsatsbehovet yderligere for faktisk at opnå god økologisk tilstand i alle områder. Eksperterne vurderede dog, at miljømålet er inden for rammerne af Vandrammedirektivet.

COWI og NIRAS konkluderede i deres rapport under Second Opinion fase 1, at det nuværende mål sat ved grænsen mellem god og moderat tilstand ikke er i overensstemmelse med målsætningerne i Vandrammedirektivet.

RGO opfordrer derfor til, at denne diskussion rejses, da det er akut nødvendigt at opnå god økologisk tilstand i alle vores marine økosystemer – ikke blot 50 pct. af dem.

RGO vil gerne påpege, at målet med Vandrammedirektivet er at opnå reel god økologisk tilstand i alle fjorde og kystvande hurtigst muligt.

Figur A²

Beregning af MAI, når målet er defineret som grænsen mellem "moderat" og "god" statusklasse (alternativ 1) eller når målet er midt i "god" økologisk statusklasse (alternativ 2). Den nuværende belastning resulterer i en indikatorstatusværdi (kurve placeret i det orange felt). Statusværdien bestemmes med en sikkerhed repræsenteret af kurven (normalfordeling). Alternativ 1-kurven repræsenterer metoden beskrevet i Erichsen et al. (2020), hvor den resulterende MAI svarer til en indikatorværdi, der matcher grænsen mellem moderat og god. På grund af usikkerheden kan indikatorværdierne dog være moderate (God Økologisk Tilstand (GØT) nås ikke). Alternativ 2-kurven repræsenterer en situation, hvor vi sigter mod et mål mellem høj-god og god-moderat, hvilket vil øge sandsynligheden for at nå GØT.

Fristforlængelser og undtagelser (Kapitel 4)

RGO hæfter sig ved Miljøministeriets vurdering af, at alle indsatsplaner skal være gennemført senest i 2027 mhp. at benytte fristudsættelse pga. naturlige forhold. Det bør derfor også fremhæves, at den fremlagte indsats for vandmiljø i udspillet *Aftale om et Grønt Danmark* skal være gennemført senest i 2027, hvis aftalen sigter mod at efterleve

¹ Erichsen et al. 2021. Application of the Danish EPA's Marine Model Complex and Development of a Method Applicable for the River Basin Management Plans 2021-2027. Technical Note, DHI, DTU, AU.

² Erichsen et al. 2021. Application of the Danish EPA's Marine Model Complex and Development of a Method Applicable for the River Basin Management Plans 2021-2027 Water Framework Directive. Scenario 1a – Increased likelihood for achieving GES. DHI, AU, MST. Egen oversættelse.

Vandrammedirektivet. En realisering af indsatserne efter 2027 er altså i strid med Vandrammedirektivet. Derfor bør man ikke udskyde indsatser, der teknisk kan realiseres inden fristen.

RGO hæfter sig ved Miljøministeriets konklusion om, at der ikke kan anvendes mindre strenge miljømål eller fristudsættelse pba. uforholdsmæssige store omkostninger. Dermed udestår naturlige forhold som eneste begrundelse for ikke at nå fristen om god økologisk tilstand i 2027.

Diffus fosfor (Kapitel 4)

RGO bifalder, at man i visse områder vil øge fokus på diffus fosfor så længe det ikke giver anledning til at forsinke kvælstofindsatsen. Landbruget står direkte for 29 pct. af fosforudledningen, mens det naturlige bidrag står for 36 pct. RGO vil dog gerne påpege, at en ukendt andel af det naturlige bidrag stammer fra brinkerosion, hvilken påvirkes af landbrugsdrift og landbrugets ændring af landskabet – herunder udretning af vandløb^{3,4}. RGO vil gerne fremhæve Miljøstyrelsens vurdering af, at bufferzoner med træbeplantning langs vandløb kan stabilisere brinker og mindske fosforreduktion.

Markregulering og kollektive virkemidler (Kapitel 4)

RGO vil også fremhæve Miljøstyrelsens vurdering af, at de nødvendige kollektive virkemidler, dvs. udtagning af jord til fordel for skov og vådområder, ikke kan realiseres inden 2027, og at der aldrig er sikkerhed for, at en planlagt indsats realiseres. RGO er enige i Miljøstyrelsens vurdering af, at indsatser på markfladen er nødvendige, indtil udtagning af jord faktisk er realiseret.

RGO anbefaler på baggrund af dette, at den nye reguleringsmodel (markregulering) træder i kraft hurtigst muligt og dækker hele indsatsbehovet i et givent vandområde. Indsatsbehovet, og dermed reguleringstrykket, vil mindskes over tid i takt med, at jordudtagning realiseres. Eventuelle juridiske barrierer skal hurtigst muligt afdækkes, og der skal afsøges veje til, hvordan disse overkommes.

Statusbelastning og baseline-effekt (Kapitel 1)

RGO vil gerne påpege, at der er stor usikkerhed om baseline-effekten. Derfor kan vi ikke regne med fuld baseline-effekt. Samtidigt undrer RGO sig over, at man har opjusteret baseline effekten fra 3.200 til 3.700 tons, siden AU udkom med justering af baseline i DCE-rapport 295, 2023.

Man bør i planlægning og den løbende monitorering have det reelle indsatsbehov for øje fremfor et baselinekorrigeret indsatsbehov. Det reelle indsatsbehov er 18.700 tons kvælstof i Scenarie 1.^{5,6}

Baseline-effekten bør monitoreres tæt, og udebliver den forventede effekt frem mod 2027, vil indsatsbehovet forøges, og der bør iværksættes yderligere tiltag.

Slutteligt vil RGO gerne påpege, at jo mere vi reducerer udledningerne til et vandområde under MAI, desto hurtigere opnår vi også god økologisk tilstand og et sundt vandmiljø, da økosystemernes balance kan genfindes hurtigere jo lavere næringsstoffølørslerne er.

³ Fosforkortlægning af dyrkningsjord og vandområder i Danmark. 2020. DCE rapport 397

⁴ Vandmiljø og Natur 2021. 2023. DCE rapport 532. NOVANA.

⁵ Eller 18.200 tons i Scenarie 2 og 17.600 tons i scenarie 3

⁶ Målbekastning er her uden forventninger til effekter fra kvælstof- og fosforbaseline.